

Mírový dokument, který mění mapu Evropy

Americký návrh 28bodového mírového plánu pro Ukrajinu vyvolal v Evropě i na Ukrajině vlnu odporu. Podle kritiků jde o text, který by legitimizoval ruské zisky a nutil Kyjev k jednostranným ústupkům. Výrazný posun nastal po nedělním jednání v Ženevě, kdy se text značně upravil a zúžil na 19 bodů.

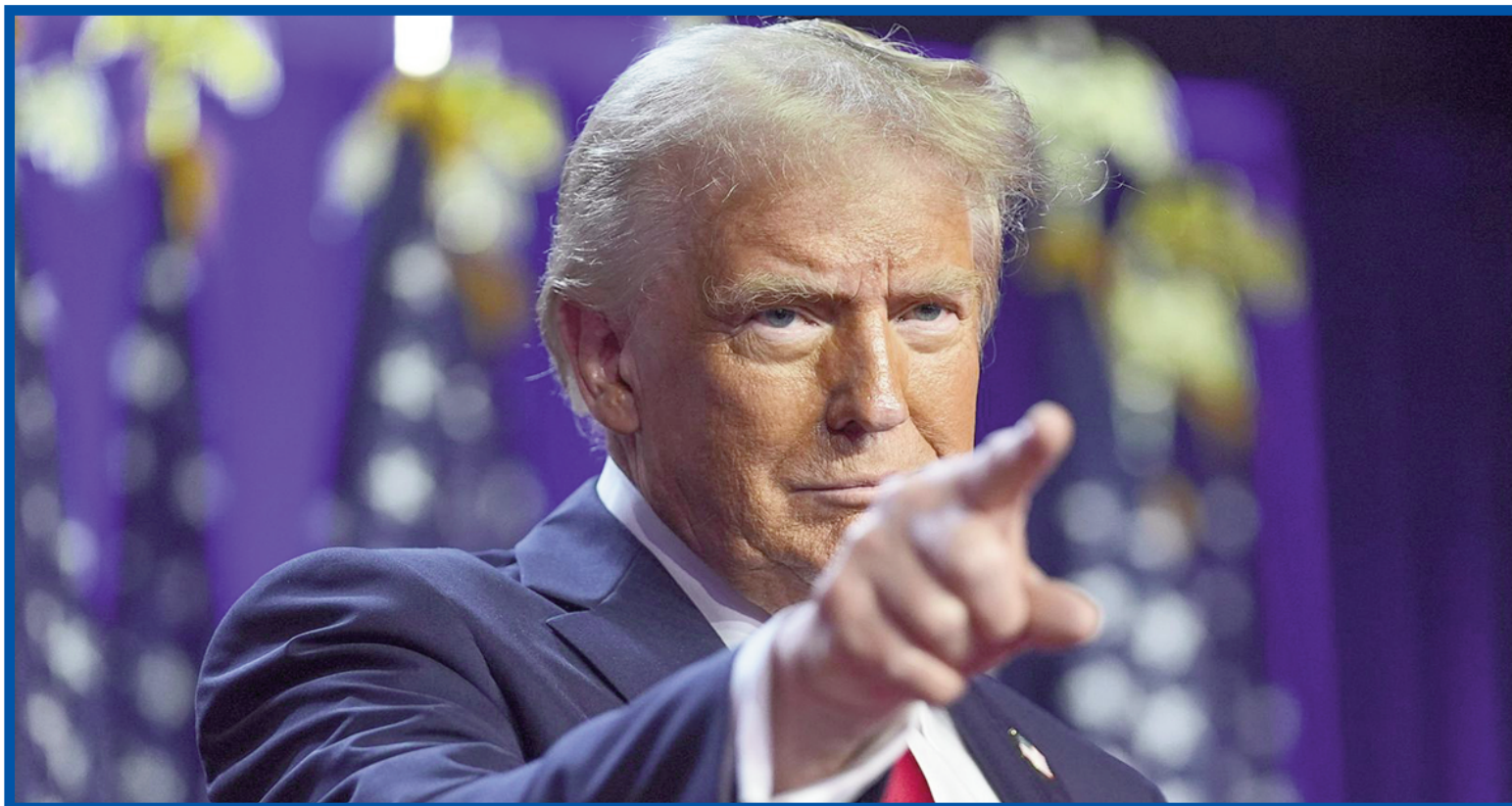
Pozměněný švýcarský návrh stojí na několika bodech, které mají vytvořit půdu pro budoucí mírové rozhovory. Jeho základem je potvrzení ukrajinské suverenity, ale zároveň požadavek, aby Kyjev v ústavě zakotvil trvalé vyloučení vstupu do NATO. Zároveň by se NATO zavázalo, že na Ukrajině nerozmístí své jednotky, jejichž polem působnosti bude Polsko. Spojené státy slibují Ukrajině elementární bezpečnostní záruky, které ovšem zatím nejsou jasně definované.

Mezi dalšími klíčovými body je omezení velikosti ukrajinské armády. Původní americký návrh požadoval snížení na 600 tisíc členů ozbrojených sil, pozměněný evropský návrh však požaduje 800 tisíc. Pro Rusko by žádné omezení armády nebylo. Součástí návrhu je i postupná rehabilitace Ruska. Zrušení sankcí, návrat do globální ekonomiky, a dokonce možnost opětovného členství v G8.

Postoj Ukrajiny

Ukrajinská delegace po ženevském jednání zdůraznila, že jakýkoli plán musí respektovat suverenitu a integritu země. Prezident Zelenskij označil návrh za výrazný tlak na Ukrajinu a varoval, že jakákoli dohoda, která by zahrnovala územní ústupky nebo omezení obranyschopnosti, by ohrozila podporu ze strany Západu.

Kyjev zároveň trvá na tom, že otázka členství v NATO nesmí být předmětem předběžného rozhodnutí a že případné úpravy plánu budou projednávány jen s plnou účastí ukrajinské strany. Ukrajina předem odmítá jaké-

Americký prezident Donald Trump

Foto: ABC

koli uznání ruských územních zisků a klade důraz na to, aby výchozí pozici jednání byla stávající frontová linie.

Budoucnost Ukrajiny je v EU

Evropské státy se aktivně zapojily do vyjednávání o mírovém plánu, aby zabránily jednostranným územním ústupkům a zajistily stabilitu regionu. Předsedkyně Evropské komise Ursula Von der Leyen sdělila, že vítá úsilí vedené prezidentem Trumpem. Zároveň však uvedla, že rozhodně nemůže dojít ke změně hranic, stejně jako k omezení ukrajinských ozbrojených sil. Tyto kroky by dle Von der Leyen učinily Ukrajinu zranitelnou vůči budoucím útokům. Dále sdělila, že budoucnost Ukrajiny je členství v Evropské unii.

Rusko z požadavků neplánuje ustoupit

Kreml hodnotí některé aspekty amerického mírového plánu pozitivně, ale dle poradce ruského prezidenta Vladimira Putina Jurije Ušakova z něj velká část vyžaduje seriózní diskuzi. V praxi to znamená, že by mělo dojít k potvrzení ruské kontroly nad okupovanými územími, omezení ukrajinských ozbrojených sil a záruku, že Ukrajina nebude nijak spolupracovat s NATO.

Vůči evropskému protínávrhu, který trval na zachování územní integrity Ukrajiny, se Rusko ohradilo. Kreml jej označil za „nerealistický“, a zopakoval, že se dobytých území na jihu a východě země nehodlá vzdát.

Co bude dál?

Původně dal Trump Zelenskému čas do čtvrtka, aby rozhodl, zda návrh přijme, odmítne nebo předloží vlastní úpravy. Americký prezident však čas na rozhodnutí prodloužil na neurčito.

Rozhodnutí je klíčové nejen pro Ukrajinu, ale i pro stabilitu celé Evropy. EU i další spojenci trvají na tom, že jakýkoli mír musí respektovat mezinárodní právo, zachovat obranyschopnost země a nepřinášet jednostranné územní ústupky. Bez splnění těchto podmínek je dohoda nepřijatelná a revidovaný 28bodový plán tak zůstává spíše rámcem pro další jednání než finálním řešením.

MATĚJ MACHÁČEK

Editorial

Vážený čitatelia a čitatelky,

som rád, že vám môžem predstaviť už štvrté vydanie denníku Fleš od tohtoročných prvákov žurnalistiky.

Ako opisuje Matěj Macháček na titulnej strane, Trump minulú stredu predložil mierový plán pre Ukrajinu. Dokument bol zo strany európskych lídrov prijatý iba s veľkou neochotou. V nedeľu sa však aj s americkou stranou stretli v Ženeve a plán pozmenili tak, aby viac zohľadňoval záujmy únie a Ukrajiny.

Výsledný dokument je síce výrazným zlepšením z Trumpovej verzie, ale je to iba ďalší prejav tej istej chyby, ktorú EÚ robí už od nástupu novej americkej administratívy. Predstava proukrajinskej koalície, že USA je stále spojencom Ukrajiny a Európy, je chybná. Konzervatívne sily v Bielom dome, ako je Marco Rubio, majú dnes už len malý dosah na politiku izolacionizmu, ktorú presadzuje napríklad J. D. Vance. Viceprezident je však stále lepšou variantou ako proruský zmýšľajúci Trump.

Po zvolení nového amerického prezidenta sa v geopolitike otvorila nová etapa rozpadu dovtedajších spojení. Päťolízročnosť, ktoré už vyše roka pozorujeme od európskych lídrov smerom k Trumpovi sa v prvých mesiacoch dalo pochopiť. Dávno si mali však uvedomiť, že sa už naňho nedá spoľahnúť a pohnúť sa smerom ku nezávislej Európe. Opatrné prepisovanie amerického plánu týmto krokom nie je.

TOMÁŠ ČIKOVSKÝ

Stalo se

Další pokus o záchranu osady Bedřiška

Obyvatelé kolonie Bedřiška vyzývají Ostravu k jednání o zastavení demolice finských domků, která začala 12. listopadu. Mluvíci osady Eva Lehotská kritizuje postup jako „neohlášený a necitlivý“. Bojí se o maminku s dvěma dětmi, jejichž zdraví by mohlo být během bourání ohrožené. Aktivisté obsadili střechu posledního domu ohroženého demolicí. Starosta Patrik Hujdus je vyzval, aby objekt opus-

Aktivisté na střeše jednoho z finských domků

Foto: Darek Štalmach

tili kvůli bezpečnosti. Obyvatelé chtějí své požadavky znovu přednést na dnešním jednání. Tento týden se má vyjádřit krajský soud, ke kterému se odvolala jedna z nájemnic.

JÁCHYM VOJTÍŠEK

Francouzský akt nápravy: Dreyfus povýšen

Francie udělila posmrtné povýšení kapitánu Alfrédu Dreyfusovi, židovskému armádnímu důstojníkovi, kterého v roce 1894 vinou narůstajícího antisemitismu soudy nespravedlivě odsoudily za velezradu. Po dvanácti letech se sice dočkal zproštění viny, ale nikdy nedostal zpět svou původní armádní pozici. Až téměř 130 let po skandálu francouzští zákonodárci schválili jeho po-

výšení do hodnosti brigádního generála. Prezident Emmanuel Macron a premiér Sébastien Lecornu tento akt formálně stvrdili podepsáním zákona. Událost je významným krokem v boji proti antisemitismu a napravením jedné z největších justičních chyb v historii Francie.

ALICE ŠMIDOVÁ

Stejnopohlavní manželství musí podle soudu platit v celé Evropské unii

Manželství stejnopohlavních párů uzavřená v zemích EU musí být nově uznávána všemi členskými státy. Rozhodl o tom Soudní dvůr Evropské unie v úterý 25. listopadu. Jde o reakci na pochybení polských úřadů, které sňatek dvou Poláků, uzavřený v roce 2018 v Německu, chápou jako neplatný. Členské země nemusí umožnit sňatky homosexuálních párů přímo na svém území, legálně uzavřená manželství v jiných zemích EU však uznat musí. Rozhodnutí platí i pro

Česko, ve kterém je zatím možné vstoupit pouze do partnerství.

BARBORA VACKOVÁ

Senát rozhodl o kandidátech na post dětského ombudsmana

Zákon o zavedení úřadu dětského ombudsmana vešel v platnost v červenci letošního roku. Doposud plnil jeho roli zástupce veřejného ochránce práv Vít Alexander Schorm. O novém ombudsmanovi rozhodne Poslanecká sněmovna. Vybírat bude ze čtyř kandidátů, dva z nich nominuje Senát, ostatní navrhuje prezident republiky a zástupci vysokých škol.

Ve středu 26. listopadu Senát těsně odhlasoval prvního adepta ochránce práv dětí, opatrovníckého soudce Martina Beneše. O dalším kandidátovi za horní komoru rozhodlo druhé kolo tajného hlasování. Do finálních voleb doprovodí Beneše vládní zmocněnkyně Eva Petrová.

PETRA MALÁTOVÁ

Pavlovo (ne)jmenování. Proč se neshodneme, co prezidentovi říká ústava?

Uplynuly již necelé dva měsíce od voleb do poslanecké sněmovny a nástup nové vlády se stále jeví jako vzdálený. Prezident Petr Pavel chce před jmenováním kabinetu od pravděpodobného budoucího premiéra Andreje Babiše slyšet, jak vyřeší svůj střet zájmů, který by kvůli jeho podnikatelské činnosti nastal. Následuje hlava státu své předchůdce aktivistickým přístupem k ústavě, nebo je naopak jejím ochráncem?

Česko je parlamentní republikou. Od roku 2012 má však přímo volenou hlavu státu. Kontroverzní ústavní novela založila rozpor mezi symbolicky silným mandátem přímo zvoleného prezidenta a jeho spíše ceremoniální rolí v českém politickém systému. Charismatické lídři, které přímá volba přitahuje, často zapominají, že pravomoci prezidenta jsou značně omezené a v mnohém připomínají moderního konstitučního monarchu.

Napínáním ústavy proslul především bývalý prezident Miloš Zeman, který například dlouhou dobu odmítal jmenovat Jana Lipavského ministrem zahraničí v roce 2021. Nicméně Zeman není jediný, kdo ve vztahu k ústavě podnikal sporné kroky. Vác-

Prezident Petr Pavel a Andrej Babiš

Foto: Milan Jaroš, Respekt

lav Havel v květnu 1997 nepřijal demisi ministra vnitra Jana Rumla. Jeho nástupce Václav Klaus pak v roce 2005

nejmenoval soudcem 32 z 55 justičních čekatelů, tehdy to odůvodnil jejich nízkým věkem.

Ústavní právníci se neshodují

Současná hlava státu na sebe upozornila již loni, když otálela s podpi-

sem důchodové reformy. Zatím nejdiskutovanější je ale aktuální otázka jmenování Babiše premiérem. „Pokud by Babiš nebyl schopen uspokojivě řešit střet zájmů, pak bych se jeho jmenováním podílel na vzniku protiprávního stavu,“ uvedl Pavel při příležitosti 17. listopadu.

Zda takový důvod stačí k nejmenování, rozděluje odbornou veřejnost. „Úkolem prezidenta republiky není trpně čekat, ale aktivně vznik nové vlády moderovat,“ komentoval situaci ústavní právník Ondřej Preuss pro Českou justici. Širší prostor pro uvážení přiznává hlavě státu i ústavní právník a bývalý poradce prezidenta Jan Kysela. Naopak právní teoretik Aleš Gerloch vidí takový postup Pavla jako nestandardní. Blesku sdělil, že se obává ústavní krize.

Autoři ústavy záměrně nepopsali a neupravili každý aspekt politického systému. Právní řád je založen na důvěře v něj a jeho instituce. Diskuse a spory šlechtí veřejný prostor. Ústavní krize nastává, když je ona důvěra v systém podlomena a zpochybněna. Nynější ústavněprávní otázka systém neboří, avšak ukazuje, jak jsou dodnes mantinely prezidentství nevyjasněné.

EDUARD TOMAS

Co nám letošní 17. listopad řekl o nás samých

Oficiální připomínku toho, že dnes můžeme svobodně žít, tento rok neprovázely pouze radosti ve jménu pravdy a lásky, ale také bouřlivé emoce z aktuální politické situace. Centrum Prahy se tak stalo znovu místem vyjádření názoru.

Během oslav svobody a demokracie se na Národní třídě zastavila doprava, a místo ní zde začaly všemi směry proudit davy lidí. Již před začátkem akce, nezisková organizace Díky, že můžem, tradiční pořadatel Korza Národní, spustila intenzivní instagramovou kampaň, která slibovala obzvlášť nabídný program. Ať už na venkovních pódiích nebo v přilehlých prostorách v docházkové vzdálenosti od hlavního dění, mohli návštěvníci zamířit na přednášky, workshopy a doprovodné programy nebo ke stánkům s občerstvením.

Pro pamětníky však takto rozkroče-

ný program může mít i lehce komerční podtón, protože tehdejší události nebyly ani zdaleka tak veselé a pouťové, jak si to dnes někteří mohou poněkud mylně vykládat. Stačí pohled na dlouhé fronty u památníku Ruce, kde lidé v rychlosti zapalují svíčku a situaci dokumentují na svých mobilních zařízeních. Původní záměr autora odlitku však paradoxně spočíval v anonymní, tiché vzpomínce, která měla odkazovat k často ztraceným příběhům jednotlivců.

Svátek jako reklama

Pokud by ale dnes Díky, že můžem žádnou větší připomínkovou akci neuspořádalo, riskujeme jako společnost opačný extrém, tedy generaci, která už nebude umět vysvětlit, co se 17. listopadu vlastně stalo, a na hodnoty demokracie nebude brát žádný ohled.

Důkazem toho mohla být návštěva čestného prezidenta Motoristů sobě, Filipa Turka, který do médií veřejně prohlásil, že celý tento svátek je jednou velkou komunistickou propagandou a konstrukcí tehdejších studentů. Za pískotu a křiku „zahajluj“ pak z Národní třídy odešel s úsměvem na rtech.

Na jedné straně tedy tvrdíme, že si v poklidném duchu máme připomínat, že to, za co generace před námi tenkrát bojovali, není samozřejmostí, na straně druhé se pak ze 17. listopadu stává chaotická promenáda politických tváří. Obzvlášť těch, které lidé nesnáší, nebo obdivují.

Akce pak může v tomto kontextu postrádat svůj smysl a sloužit spíše jako prostor pro reklamu těm, kteří mají potřebu se soustavně zviditelňovat. A to hlavně prostřednictvím skandálů místo tak potřebné pokory.

KAROLINA BRZEZNÁ

Sestavování rozpočtu představuje pro britskou vládu náročnou zkoušku

Začátek minulého července znamenal pro labouristy historické vítězství. Tradiční levicová strana se po 14 letech v opozici znovu dostala k moci. Získala 414 z 650ti křesel v dolní komoře britského parlamentu. Neuběhl ani rok a půl a situace se změnila k nepoznání. Vláda čelí rebeliím vlastních poslanců, hluboké nepopularitě a stále silící populistické straně Reform UK.

Listopad byl pro vládu premiéra Starmera pokračováním náročného a neúspěšného období. V půlce měsíce rezonovala v médiích zpráva o možném převratu ve vnitř Labouristické strany. Ukázalo se, že kancelář předsedy vlády v posledních dnech aktivně připravovala plány pro udržení Starmera v čele kabinetu. Poslanci a ministři levicové vlády popřeli, že by se o sesazení pokoušeli. Nicméně se schvalováním kontroverzního rozpočtu a blížícími se lokálními volbami, ve kterých socialisté pravděpodobně neuspějí, se trpělivost labouristických

poslanců bezpochyby blíží k vyčerpání.

Další komplikace přišly minulý týden. Když ministryně vnitra Shabana Mahmood představila návrhy na novou imigrační politiku. Ta ve snaze zastavit strmý růst protiimigrační Reform, přišla s přísnými omezeními, mezi nimi i výrazné snížení počtu přijímaných azylantů. Za to ale Mahmood sklídila kritiku od vlastních poslanců i samotných přistěhovalců.

Jak všechny uspokojit a nezruinovat stát?

V této atmosféře bude vláda prosazovat příští rozpočet. Ministryně financí Rachel Reeves se dostala do složité situace. Finanční plán státu musí obsahovat vlivnou sociální politiku, která uspokojí naštvané vládní poslance a bude bojovat s drahým životem v Británii. Zároveň je ale potřeba řešit vysoký státní dluh. Ministryně tak dostala za úkol spojit dva protichůdné cíle.

Rozpočet byl navíc kontroverzní

ještě před jeho představením. Obecně se vědělo, že Reeves bude muset druhý rok v řadě zvyšovat daně. Původně se mělo za to, že poroste daň z příjmu, což podporovali i mnozí vládní poslanci. Když to tedy Reeves nakonec popřela, vyvolalo to zmatení a otázky, kde bude další příjmy hledat. Dále se o prázdninách začalo proslýchat, že by vláda mohla omezit sociální stát, po čemž čelila ministryně ostré kritice a musela svůj záměr změnit.

Ve středu 26. 11. Rachel Reeves poprvé představila kompletní návrh očekávaného rozpočtu. Odtajnila tak kompromisní balíček, který sice neobsahoval příliš škrtů, nevyvolal ale ani výraznou kritiku vládních politiků a političek. Rozpočet tak prošel svou první zkouškou. Proces schvalování rozpočtu však teprve začal. Není ani jisté, jestli se rozpočtu povede pomoci stagnující ekonomice, nebo uspokojit obyvatelstvo, na které tvrdě dopadají zvyšující se daně a velké náklady na ži-

KRYŠTOF CHOURA

Výbuch na trati stupňuje polsko-ruské napětí

Výbuch na železniční trati mezi Varšavou a Lublinem, který polská vláda vyšetřuje jako ruskou sabotáž, vyvolal bezpečnostní krizi. Zatímco polští vyšetřovatelé viní dvojici Ukrajinců napojených na ruské služby, Moskva obvinění odmítá a napětí mezi oběma zeměmi dále roste.

V neděli 16. listopadu podle expertů začala hybridní válka mezi Polskem a Ruskem. Železnici mezi Varšavou a Lublinem poškodil výbuch, premiér Donald Tusk o den později uvedl, že se jednalo o ruskou sabotáž. První výbušné zařízení způsobilo explozi, která zničila trať, druhého si pozorný strojvedoucí všiml a naštěstí nebyl nikdo zraněn. Podle ministerstva infrastruktury místem projede denně 115 vlaků a mimo jiné se využívá k přepravě zbraní pro Ukrajinu. Terčem se měl stát nákladní vlak z Varšavy do Dělbinu.

O tři dny později, tedy ve středu 19. listopadu, vzneslo Polsko obvinění proti dvěma ukrajinským občanům ze špionáže v podobě sabotáže ve prospěch cizí zpravodajské služby, z ohrožení pozemní dopravy a použití výbušnin. Údajně tak činili na pokyn ruských zpravodajských služeb. Ani jeden z nich ale nebyl zadržen, protože v noci ze soboty na neděli uprchli do Běloruska.

Vyšetřovatelé poskytují detaily, Ukrajina spolupracuje

Podle mluvčího polské prokuratury Premyslaw Nowaka všechny získané důkazy ukazují na Oleksandra K. a Jevheriho I. Dle jeho slov spáchali teroristický čin s cílem zastrašit velký počet lidí, zvýšit pocit nebezpečí, oslabit a destabilizovat veřejný pořádek. Při dopadení hrozí mužům doživotí. „Mohu velice obecně uvést, že v tomto řízení jsou v současné době zadrženy i jiné osoby,“ podotkl Nowak. Proti těm ale žádná obvinění zatím vznesena nebyla.

Tusk oznámil, že se s ukrajinským prezidentem Volodymyrem Zelenským dohodli na spolupráci zpravodajských služeb a státních drah obou zemí s cílem odhalit podezřelý ze spolupráce s Ruskem a zabránit dalším sabotážím. Polský ministr obrany Wladyslaw Kosiniak-Kamysz v reakci na útok uvedl, že armáda nasadí deset tisíc vojáků, aby pomohli chránit kritickou infrastrukturu.

Šéf diplomacie Radoslaw Sikorski podle svých slov Rusko opakovaně varoval, aby přestalo s nepřátelskými činy. Jelikož tak neučinilo a útoky dále eskaluje, polská odpověď už prý nebude pouze diplomatická. Mluvčí Kremlu Dmitrij Peskov naopak obvinil Varšavu z „rusofobie“.

ANDELA FRANTIŠKA VACHTLOVÁ

Donald Tusk u železniční tratě mezi Varšavou a Lublinem

Foto: ČTK

Odhalení pamětní desky v Topičově domě

Minulý týden proběhlo v historickém Topičově domě slavnostní odhalení pamětní desky připomínající vydavatele Františka Topiče a rodinu Stránských, kteří dům odkoupili a zachovali jeho kulturní význam. Večer doprovázela historická přednáška a prezentace o vzniku plakety.

Deska vznikla v rámci projektu „1949 – Po stopách zaniklých nakladatelství“, který inicioval Štěpán Lars Laichter, potomek nakladatele Jana Laichtera. Projekt si klade za cíl zmapovat a připomenout příběhy a sídla zaniklých nakladatelství po komunistickém převratu. Návrh na vznik desky pro Topičův dům vznikl ve spolupráci s Martinem Janem Stránským, potomkem nakladatelské rodiny. Autoři samotné desky jsou Petra Dočekalová a Karel Matějka. Momentálně jsou do popularizační kampaně zapojené tři domy – Topičův, Laichterův a Štencův.

Martin Jan Stránský odhaluje pamětní desku

Foto: archiv

Secesní budovu, dnes známou jako Topičův dům, zakoupil František Topič v roce 1905. Kromě nakladatelství a knihkupectví v ní sídlil i Topičův salon, ve kterém se vystavovalo české i zahraniční umění. Později Topičova rodina dům i nakladatelství prodala Jaroslavu Stránskému, vlastníkově Lidových novin. Ten do domu nastěhoval redakci a nakladatelství Fr. Borovský. Pokračoval i s tradicí Topičova salonu až do roku 1949, kdy podnik komunisté znárodnili.

Deska v plamenech

Dočekalová a Matějka vyjádřili ve čtyřech částech díla historii budovy – Topičův dům, rodinu Stránských, oběti holokaustu a projekt „1949“. Spojením těchto okruhů vznikla celá pamětní stěna „polyptych“, která se skládá z více než 90 nerezových panelů. Pro dílo vytvořili písmo, které odkazuje na secesní podobu domu. Ná-

vrh Miloše Kánského ze 70. let speciálně upravili pro sázení a vypalování. Část desky věnovaná projektu 1949 vyobrazená hořící knihou je díky QR kódu interaktivní a návštěvník si může zjistit historii daného sídla. Všechny domy, které jsou součástí projektu, mají na fasádě nainstalovanou právě tuto plaketu.

Rodina Stránských pokračuje v tradici a dále provozuje Topičův salon a galerii. Vydává také v digitální podobě Lidové noviny a časopis Přítomnost. Ve spolupráci s dalšími potomky nakladatelských rodin chtějí v budoucnu označit všechny bývalé nakladatelské domy a zpřístupnit jejich příběhy veřejnosti. Pro žáky středních škol vzniká vzdělávací workshop ve spolupráci s neziskovou organizací Paměť národa. Nabídne možnost pochopit dopady politického tlaku na svobodu slova a vydavatelskou kulturu.

EMMA BARBORÍKOVÁ, SOFIJA HALILOVIĆ

Po pěti letech znovu ožívá odkaz Davida Stypky

Opatruj. Tak zní název nového alba Davida Stypky, zpěváka, textaře a kytaristy. Pět let po jeho smrti oživila kapela Bandjeez ve spolupráci s producentem Martinem Ledvinou jeho odkaz. Jedná se o druhé album dokončené po dvouletém boji s rakovinou slinivky, které ve svých 44 letech (10. ledna 2021) podlehl. Je posmrtná deska plnohodnotná, anebo je pouze jakýmsi autorovým odkazem, představou jeho blízkých?

Introvert, archetyp prokletého básníka, který dokázal svým silným poetickým hlasem a hloubkou textů vzbudit v posluchačích silné emoce. Do povědomí české hudby se dostal až po vydání svého druhého alba *Neboj* (2017). Postupně se stal jednou z nej-

zásadnějších hudebních osobností posledního desetiletí. Každá píseň nese osobní poselství, okořeněné synergii vynikajících muzikantů jeho kapely Bandjeez.

Společně vydali čtyři alba. *Čaruj, Neboj, Dýchej* a nyní *Opatruj*. Poslední dvě vyšla po zpěvákově smrti. Posluchač se nevyhne jejich porovnávání. Oproti ostatním sleduje *Opatruj* mnoho žánrů a linek zároveň a působí chaoticky a nedotaženě. Hlavní protagonista do něj totiž nestihl nazpívat poslední verze písniček. Tvůrci museli pracovat s tím, co měli.

První čtyři skladby jsou velice emotivní, možná i díky dlouhému časovému odstupu, kdy po pěti letech slyšíme Davidova slova, jeho skladatelské postupy, sílu a vášeň. Píseň *Múzy* dílo

poeticky otevírá a působí mrazivě. Totéž se dá říct o druhé skladbě *Díra*. Je temnou baladou, jež se dotýká smrti a odcházení. Velmi zajímavou a výraznou skladbou je reggae *Lanýže*. Její až ironický text „Jen hlouběji ryjme držkou v zemi, čekají nás tam Lanýže,“ rezonuje v kontextu dnešní doby.

Otázka umělé inteligence

Ke skladbě *Už mě nesou* vznikl v režii Dana Svátka ve spolupráci se zpěvákovou matkou i hudební klip natočený na Stypkově chalupě v České Kanadě je retrospektivou jeho života. Na konci klipu, který je průřezem umělcovým životem, je umělou inteligencí rozpořbovaný portrét, který však působí velmi nepatřičně.

Ve zbylých písničkách, už je hodně cítit autorova absence a mírná nedotaženost, poslední skladbu *Stejný* dotvořila dle své představy zpěvačka Markéta Irglová jako duet.

Dílo vzbuzuje otázku, zda si autoři práci neusnadnili pomocí umělé inteligence. Písně mají jiný styl a občas působí elektronicky a upraveně. Člen kapely Bandjeez Pavel Sotoniak ale potvrdil, že veškerý zpěv a kytary na albu jsou skutečné: „Chtěli jsme, aby když fanoušek nebo posluchač uslyší kytaru ať ví, že je to kytara, kterou zahrál David, stejně tak zpěv. Kdyby žil, tak by na albu bylo kytar mnohem víc.“

Kdyby byl zpěvák naživu, nejspíš by se album ubíralo úplně jiným směrem. Jakým, to už se bohužel nikdy nedozvíme. Deska ale splňuje to, co si jeho tvůrci předsevzali. Oživit ještě naposledy odkaz Davida Stypky.

RANDÁKOVÁ ADÉLA

Muž, který naučil českou poezii zpívat

Do Síně slávy Českých slavíků po Jiřím Suchém, Václavu Neckářovi a Martě Kubišové vstoupil Vladimír Mišík. Legendární rockový zpěvák, skladatel a kytarista se zapsal do historie moderní české hudby, díky jeho talentu a schopnosti propojit silný text s melodií. Jeho písně lidé poslouchají již od 60. let a stále neztřecejí na popularitě.

Dnes již osmasedmdesátiletý zpěvák se slovensko–americkými kořeny, který vyrůstal v Praze pouze se svou slovenskou matkou, patří k nejvýraznějším postavám české blues–rockové scény. O tu se zajímal již v mládí, na počátku 60. let se svými spolužáky z učiliště založil svou první kapelu Uragán, kde působil jako kytarista a zpěvák.

Známý je i jako spoluzakladatel ikonických rockových kapel The Matadors a Blue Effect. Během druhé poloviny 60. let přišel jeho první výrazný úspěch se skladbou *Slunečný hrob*, která byla použita v oblíbeném českém filmu *Pelíšky*.

Mišík po odchodu z Blue Effect založil svou kapelu Etc... ve které od poloviny 70. let působil jako frontman. Kapela propojující rock, folk a blues byla atraktivní novinkou na české scéně. Ve spojení se zhudebněnými texty českých básníků jako Václav Hrabě a Josef Kainar vznikly legendární skladby „Variace na renesanční téma“, „Stríhali dohola malého chlapce“ nebo „Kuře v hodinkách.“

Nechte zpívat Mišíka

Na konci 70. let nepodepsal Anti-

chartu a kvůli jeho protirežimním aktivitám mu strana zakázala vystupovat. Na protest se ve veřejném prostoru začalo objevovat heslo „Nechte zpívat Mišíka“. I přes problémy s režimem se písničkář brzy mohl vrátit na pódia. V 90. letech se vydal s Etc... na dlouhé turné a vydávali jednu desku za druhou.

Od roku 2007 se začal zhoršovat Mišíkův zdravotní stav a byl nucen koncertování několikrát přerušit. S počátkem pandemie zrušil veškerá vystoupení a začal se soustředit na studiové desky s producentem Petrem Ostrouchovem. V roce 2023 mu byla za jeho přínos v oblasti umění a kultury udělena medaile Za zásluhy, kterou převzal od prezidenta Petra Pavla.

Legenda vstoupila do Síně slavíků

Zpěvák se kvůli svému zdravotnímu stavu nemohl na letošní České slavíky dostavit. V nepřítomnosti ho do Síně slávy uvedl jeho syn Adam, který za otce sošku Zlatého slavíka převzal. „Živá muzika mě nabíjela,“ zavzpomínal Vladimír Mišík na staré časy a vyjádřil překvapení z ocenění v předtčené děkovné zdravoti, která byla promítána na galavečeru.

Mišík se nikdy nebál kombinovat žánry jako bigbít, rock nebo jazz a experimentální hudbu. Jeho skladby doprovází silné texty, které dodnes dojmají posluchače všech věkových kategorií. Vladimír Mišík tak zůstává jedním z nejznámějších hlasů české hudby, jehož dílo propojuje generace skrz písně, které berou za srdce.

MICHAELA BALDOVÁ

David Stypka s kapelou Bandjeez

Foto: TEOPE Drbohlav

Nový Frankenstein – opravdový horor, nebo jen další melodrama

Začátkem listopadu na Netflixu vyšel nový snímek s názvem Frankenstein, který byl na této platformě neočekávanějším filmem roku. Režie se ujal zkušený Guillermo del Toro, od kterého si mnoho lidí slibovalo novou adaptaci tohoto klasického příběhu.

Mexický režisér má se snímky stejného žánru mnoho zkušeností. Od svého debutu *Stroj času* z roku 1993 se věnuje příběhům, které v sobě mají gotický nádech a získal už několik ocenění, například Oscara za film *Tvář vody* (2018).

Stejně jako v knize začíná děj v le-

dové pustině, kde uvízla dánská posádka při cestě na Severní pól. Zde nárazí na netvora (Jacob Elordi) a Frankenstein (Oscar Isaac), kterého kapitán zachránil před monstrem. Na oplátku mu Frankenstein začne vyprávět svůj příběh. A tak se i snímek s jeho povídáním vrací na začátek příběhu. V druhé polovině vyprávění se prohazují pohledy a svoje útrapy divákům popisuje samotné monstrum.

Oproti knižní předloze se film liší ve vyobrazení postav. Samotného Viktora Frankenstein představuje mnohem komplexněji. Nejdříve mu mexic-

ký režisér připisuje nešťastné dětství, kdy zůstal napospas krutému otci a jeho manýrům. Poté se z něj stává člověk posedlý překonáním smrti, a nakonec nešťastný vědec, který neví, co má s vytvořeným monstrem dělat a zaplétá se postupně do svých lží.

Stvořená nestvůra není svým vzhledem vůbec strašidelná, naopak působí politováníhodně. Na jeho ztvárnění je rozhodně vidět del Torova záliba ve vyobrazování lidskosti v monstrech, a tak se Frankensteinův netvor uchyluje k zabíjení pouze v sebeobraně, diváky nutí se společně s ním zamýšlet

nad existencionálními otázkami. Je zobrazen jako nepochopená, trpící postava, čímž se ale od knižní předlohy liší.

Také rozvíjí postavu Elizabeth (Mia Goth), kterou ale del Toro využívá pouze jako další nástroj pro vyzdvížení obou hlavních postav. Viktor Frankenstein se do ní nešťastně zamiluje, ačkoliv ji v tomto zpracování nemůže mít, protože je snoubenkou jeho bratra. Elizabeth se dále dostává do emocionálního rozporu nejen mezi bratry, ale nakonec i netvorem, pro kterého umírá, ačkoliv s ním strávila pár plachých

chvil. A takovou charakteristiku si nezasloužila.

Konec byl také méně epochální, než by divák po 149 minutách očekával. Ale ačkoliv je film delší, musím ocenit hezké zpracování obrazu a kamery. Snímek je rozhodně něco, co by si více zasloužilo promítání v kinech než pouhé obrazovky našich počítačů.

MAGDALÉNA POKORNÁ

**Příště vánoční
speciál**

Nová olympijská kolekce pracuje s Preissigovou typografií

Český olympijský výbor a Alpine PRO představili 12. listopadu novou olympijskou kolekci navrženou pro únorové hry v italském Miláně a Cortině d'Ampezzo. Inspirací jim bylo grafické písmo Vojtěcha Preissiga, malíře a ilustrátora, který v roce 1940 zahynul v německém koncentračním táboře Dachau.

Letos poprvé se Český olympijský výbor (ČOV) rozhodl vytvořit pro zimní hry kromě standardní sportovní kolekce i model speciálně pro nástup. Tvoří ho kraťasy a svetr, které nesou grafické písmo malíře Preissiga. „Jeho význam pro českou historii i grafický design je nezpochybnitelný a jsme rádi, že ho prostřednictvím olympijské kolekce můžeme vyzdvihnout,” poukazuje na umělcův odkaz předseda ČOV Jiří Kejval.

Zásadní změnou je paleta barev, která poprvé nepracuje s těmi státními. Místo toho volí kombinaci černé, červené a zlaté. Tato obměna se neobešla bez kritických poznámek, jak už z řad české společnosti, tak třeba

Krasobruslařský pár sourozenců Taschlerových v nové olympijské kolekci.

Foto: archiv

i Borise Štastného. „Mohu slíbit, že pokud Motoristé obsadí pozici ministra sportu, pak na příští olympiádu pojedou čeští sportovci v národních, nikoli německých barvách.“ napsal na síti X pravděpodobně budoucí ministr sportu.

Propojení moderního a retro stylu

Novinkou je oversized kabát s možností vyhřívání přes powerbanku. Dále palčáky na šňůrce, inspirované módou 60. A 70. let, stejně jako Raškovka, jež se dočká již svého třetího vydání. Tato čepice, kterou oblékal československý skokan na lyžích Jiří Raška, byla poprvé uvedena před hrami v korejském Pchjongčchangu.

Motiv olympijské kolekce, tak jako v předešlých letech, zpracoval akademický malíř Milan Jaroš. Návrhářkami jsou Anežka Berecková s Terezou Hornákovou. Ty se prezentují tím, že kolekci projednávaly i se samotnými sportovci a para sportovci, kteří ji na hrách budou oblékat.

ELIŠKA HANČOVÁ

Dvojitá diskvalifikace McLarenu – Velká cena Las Vegas otevřela souboj o titul dokořán

Smolný víkend pro stáj McLaren znamená zaručené drama ve finále letošní sezóny Formule 1. Max Verstappen z konkurenčního týmu Red Bull Racing si s přehledem dojel pro šesté letošní vítězství a z těžko očekávatelného comebacku vytvořil velmi reálnou šanci vyhrát svůj pátý mistrovský titul v řadě. Ztrátu na lídra Norrisa stáhnul o 25 bodů.

Nizozemec Max Verstappen projel cílovou čarou první, jeho tým ale bezprostředně po konci závodu neměl důvod k oslavám. Lídr Šampionátu Lando Norris do cíle totiž dorazil na druhé pozici a tím se výrazně přiblížil k zisku jezdeckého titulu.

Drastickou změnu však přinesla inspekce aut po konci závodu. Oba vozy stáje McLaren byly diskvalifikovány za porušení pravidel týkajících se minimální tloušťky prken přidělaných k podlaze monopostů. Čím níže je auto položené, tím rychlejší bude. I když bylo potvrzeno, že získat neférovou výhodu nebyl záměr, rozhodnutí nastavit auto takto nízko k zemi byl zbytečný risk, který se jim nevypatil.

Ve finále výsledek znamená, že Verstappen získal na své rivaly 25 bodů

Piastrini (McLaren) a Lawson (Racing Bulls) v souboji po startu Velké ceny

Foto: Alex Bierens de Haan, Getty images

a v šampionátu se vyrovnal druhému Piastrimu. Na toho před osmi závody ztrácel neuvěřitelných 104 bodů a vůbec nevypadá, že by na tempu chtěl polevit. Už v dřívějších sezonách ukázal, že na trati umí bojovat drsně, ale férově a že svým rivalům na trati nechá ani o centimetr víc, než je potřeba. Poslední dvě Velké ceny tedy mají perfektně připravenou kulisu na dra-

matický závěr sezóny, nevidaný za posledních 10 let.

Sprintový víkend v Qataru začíná volným tréninkem už zítra, v pátek 28. 11. Zde může Norris urvat jezdecký šampionát, pokud získá o dva body více než oba jeho rivalové. Závěrečný závod sezóny v Abú Zabí proběhne hned následující víkend v neděli 7. 12.

JAKUB VÁGNER

Cobolli otočil finále. Itálie má třetí Davis Cup v řadě

Italští tenisté porazili ve finále v Bologni Španělsko 2:0, a po třetí za sebou vyhráli Davis Cup. Vítězný bod zajistil Flavio Cobolli, který po ztraceném prvním setu otočil rozhodující zápas. Itálie tak duel uzavřela už po singlových zápasech a na čtyřhru vůbec nedošlo. Úspěch přišel i bez největších hvězd.

O úvodní bod v nedělním finále se postaral Matteo Berrettini, který porazil Pabla Carreña 6:3, 6:4. Duel zvládl za necelou hodinu a půl, trefil 13 es a Španělovi nenabídl jediný brejkbol. Šlo o jeho třetí výhru na turnaji bez ztráty setu.

„Na začátku zápasu jsem byl trochu nervózní, protože vítězství pro mě hodně znamenalo,” vysvětlil nepřesvědčivý start Cobolli, který ve finálové dvouhře nastoupil proti Jaume Munarovi. V prvním setu uhrál jen jeden game a na začátku druhé sady přišel o podání. Utkání bylo poté ve druhé hře při Cobolliho výhodě na několik minut přerušeno kvůli zdravotním potížím jednoho z diváků.

Po pauze triadvacitiletý Ital srovnal a druhý set získal v tie-breaku 7:5.

Proměnil celkově sedmý setbol v sadě. V rozhodujícím třetím setu získal Ital klíčový brejk v 11. hře na 6:5 a duel dopodával čistou hrou.

Favorit mimo sestavu

Itálie prošla domácím turnajem v Boloni bez jediné ztráty zápasu, 2:0 porazila Rakousko, Belgie i Španělsko. Úspěšná navzdory absenci světové dvojky Jannika Sinnera i osmého hráče světa Lorenza Musettiho. Španěle zase postrádali světovou jedničku Carlose Alcaraze, a přestože ve čtvrtfinále vyřadili Česko, na italskou sestavu nestačili. Naposledy triumfovali v roce 2019.

Právě proto kapitán italského týmu Filippo Volandri neskryval emoce. „Ano, vyhráli jsme tři Davis Cupy, ale tenhle je úplně jiný. Vyhráli jsme doma před našimi fanoušky,” prohlásil. „Musím poděkovat klukům, je to jejich trofej.“

Italové zaznamenali vítězný hat-trick jako první tým od roku 1972. Naposledy se to povedlo výběru USA, který v letech 1968–1972 natáhl sérii dokonce na pět triumfů.

AGÁTA MRZENOVÁ

Flavio Cobolli při finálovém zápase Davis Cupu

Foto: Getty Images

Tykač kupuje polovinu Mafry

Společnost Tymeprax Pavla Tykače uzavřela smlouvu o koupi padesáti procent mediálního domu Mafra a Londa s investiční skupinou Karla Pražáka. V souvislosti s nákupem se spekuluje o Tykačově vlivu na energetickou politiku.

Tykač měl podle Seznam Zpráv dlouhodobý zájem vstoupit do médií. O koupi Mafry jednal už i s předchozím majitelem mediálního domu, Andrejem Babišem. Jednání ale nakonec nedopadla a celý koncern připadl Karlu Pražákovi. Spekuluje se, že Pražák měl zájem spíše o chemický podnik Synthesia, který byl součástí celého prodeje, a po podnikání v samotném mediálním průmyslu netoužil.

Tykačova energetická lobby

Jeden z nejbohatších Čechů podniká hlavně v energetice a těžbě hnědého

uhlí. Od roku 2023 také vlastní fotbalovou Slavii. Současný nákup Mafry je považován za velice výhodný a strategický krok směrem k Tykačově firmě Sev.en. Energy. Nákup mediálního domu mu může pomoci ovlivňovat veřejné mínění v kontextu zelené politiky.

Mediální skupina Mafra oslovuje v tisku celkově 4,4 milionu čtenářů a sedm milionů online uživatelů měsíčně. Společnost Mafra je vydavatelem deníků MF Dnes a Metro a řady časopisů. Provozuje také zpravodajské servery iDNES.cz a Lidovky.cz. Pod Mafrou dále patří například skupina hudebních televizních stanic Óčko či Rádio Impuls.

Spekuluje se také o Tykačově napojení na stranu budoucí vládní koalice. Uhlobaron Tykač je sponzorem Institutu Václava Klause a veřejně podporuje Motoristy sobě. Předseda strany Motoristů Petr Macinka byl dlouhou dobu mluvčím Institutu a veřejně deklaruje, že strana omezení těžby uhlí neplánuje.

Zatím však není jasné, co avizovaná koupě padesáti procent Mafry znamená, zda se jedná o konkrétní tituly nebo polovinu celé společnosti. Do schválení transakce antimonopolním úřadem se k detailům nákupu nebude žádná ze stran vyjadřovat. Klíčové bude sledovat, jak se promítne Tykačův zjevný zájem o politický vliv a udržení uhelného byznysu do obsahu deníků a zpravodajských serverů, které bude v budoucnu spoluvlastnit.

ADÉLA PRAŽÁKOVÁ